

INTERVIEW DIJKGRAAF JAN BONJER

‘Ook 70 jaar na de ramp gaat strijd tegen het water door’

Jan Bonjer (65), dijkgraaf van Waterschap Hollandse Delta, was nog niet geboren toen Zuidwest Nederland ten prooi viel aan ontembare golven. Het drama dompelde gezinnen in diepe rouw én drukte ons met de neus op de feiten. Dijken werden opgehoogd, zeearmen afgesloten en keringen gebouwd. Is dat 70 jaar na dato nog voldoende?

Marcel Potters
Ridderkerk

De Watersnoodramp, 1 februari 1953. De datum staat in het geheugen gegrift van al die mensen die deze ellende en het onpeilbare verdriet destijds aan den lijve ondervonden. Acht jaar na de oorlog, met Nederland midden in de wederopbouw, had ons land opnieuw een strijd te leveren, zij het nu tegen een voorheen trouwe bondgenoot: het water. Het werd een uitputtingsslag, die tot op de dag van vandaag voortduurt.

Bonjer, oud-hoofdredacteur van onder meer deze krant, zag het levenslicht in 1957. „Ik ben dus van na de Ramp, zoals ze dat bij ons op de Zuid-Hollandse eilanden zeggen”, vertelt hij. Maar er was geen ontsnappen aan, met name dankzij zijn in Rotterdam geboren en getogen vader, die als reserve-officier volop aan de bak kon om wanhopige bewoners van het getroffen gebied van de daken te plukken.

„In de oorlog was hij actief in de Biesbosch. Hij maakte toen kennis met Canadese amfibievoertuigen, die er in 1953 nog prima aan toe waren. En ideaal om je mee te verplaatsen in ondergelopen gebied, om hulp te bieden aan mensen die op de rieten kap waren gevlucht. Die personen werden dan zo naar het droge gebracht. Of hij levens heeft gered? Nou, hij deed in elk geval zijn best.”

Het water werd hem dus met de papelepel ingegoten - zijn overgrootvader werkte bij de Holland-Amerika Lijn - dus was het niet zo vreemd dat hij na zijn journalistieke leven op 62-jarige leeftijd bij het waterschap terecht kwam. Met een van huis uit al meer dan gemiddelde belangstelling voor de strijd tegen het water in het algemeen, en de Deltawerken in het bijzonder. En hij kon de borst natmaken, zo bleek, in een land dat nadat alle rivieren, meren en sloten in een

▲ Dijkgraaf Jan Bonjer benadrukt dat we, om een tweede Watersnoodramp te voorkomen, niet mogen verslappen. „We moeten blijven durven, we moeten stevige stappen blijven zetten.”

ARCHIEFFOTO ARIE KIEVIT

“**Door de klimaatverandering hebben we nu te maken met water dat van drie kanten op ons afkomt**

keurslijf van dijken waren gegoten, op zijn lauweren leek te rusten.

De strijd tegen het water is weer zeer actueel, vooral door de stijgende zeespiegel. Hoe zorgelijk vindt u dat?

„Door de klimaatverandering hebben we nu te maken met water dat van drie kanten op ons afkomt. In 1953 kwam het van zee, daarna kwam de dreiging een aantal keren van de rivieren in het achterland en ten slotte de overvloedige regenval. Zoals in 2021, met die waterbom op Limburg, de Ardennen en de Eifel. Met in Nederland heel veel materiële schade maar gelukkig geen doden. In Duitsland en België kwamen helaas wél meer dan 200 mensen om het leven.”

De stijging van de zeespiegel vraagt om onorthodoxe maatregelen. Rijkswaterstaat repte onlangs nog over het - op heel lange termijn - ontruimen van de polders en alleen nog hoge dijken rondom Rotterdam en Den Haag. Of zelfs het afdammen van de Noordzee. Onrealistisch?

„We moeten onze ogen en oren openhouden. Het is heel gevaarlijk om suggesties, uit welke hoek dan ook, als luchtfietserij af te doen. Er zijn in deze discussie geen taboes. We zijn twee keer eerder verrast. De eerste keer in 1953 door onderzoeken te negeren van de hoofdingenieur van Rijkswaterstaat Johan van Veen, die waarschuwde dat onze dijken niet op orde waren. Dat werd toen weggewuifd met het argument dat

de woningbouw en voedselproductie voorrang hadden, en de dijken konden nog wel even wachten. En in 1995 hadden we te maken met ernstige overstromingen van de rivieren, terwijl er plannen gereed lagen om de waterwegen meer ruimte te geven. We hebben in Nederland een traditie van te laat leveren.”

Dus: drie maal recht is scheepsrecht?

„Ja. Alleen zitten we met nog veel onzekerheden voor de periode 2050-2100. Dus ik denk dat het een combinatie wordt van alle maatregelen, dus dat we geen keuze moeten maken tussen het voorwaarts verdedigen óf ons terugtrekken van de kust, zodat je Amersfoort aan Zee krijgt. Een samenspel dus, net als in het verleden, toen we dachten klaar te zijn met de Deltawerken, maar de Maeslantkering ook nog nodig bleek te zijn. Eén ding is zeker: we zullen er steeds meer voor over moeten hebben om op deze mooie plek in de Delta, met z'n vruchtbare grond en economische mogelijkheden, te blijven wonen.”

Na de Watersnoodramp van 1953 was de situatie vrij overzichtelijk. Onze complete kustverdediging moest op de schop. Maar zoals u al zei: het water komt tegenwoordig van alle kanten. Hoe anticipeer je daarop?

„Je zult moeten werken met scenario's. En je hebt óók nog eens te maken met een land dat veel dichtbe-

volkter is dan zeventig jaar geleden. Als je zo'n piekbui krijgt zoals in Limburg, dan moet je waterbergingen hebben. Daar hebben we vele tientallen hectares voor nodig. Maar op diezelfde ruimte liggen ook claims vanuit de landbouw, de woningbouw, de infrastructuur. Dat maakt het moeilijk. Maar je móet het nu wel bijtijds hebben geregeld, zodat de inwoners van dit land erop kunnen rekenen dat ze veilig zijn voor het water. Want de fout die we hebben gemaakt na de afronding van de Deltawerken is de gedachte dat we nu wel klaar waren. En dat was zeker niet zo.”

Nederland is een rijk land, we leven in welvaart, maar de prijs die we in de toekomst moeten betalen om de boel droog te houden zal enorm zijn. Water was altijd onze beste vriend, maar dreigt onze grootste vijand te worden. Ziet u die bui al hangen?

„Ja. Die prijs zullen we moeten betalen, simpelweg omdat we door onze ligging zo kwetsbaar zijn. Aan de andere kant: we hebben technologisch heel veel in onze mars en we worden ook steeds slimmer met het inschakelen van de natuur om ons een handje te helpen. Met zo'n project als *Ruimte voor de Rivier*. Het gaat ons de komende tientallen jaren veel tijd, energie en helaas ook euro's kosten. Maar we moeten blijven durven, we moeten stevige stappen blijven zetten. Dus als eilanden voor de kust als extra zeewering de oplossing blijken te zijn, dan moet dat ook gebeuren.”